til laga um stofnun verslunarskóla Íslands.

Frá meiri hluta fjárveitinganefndar.

1. gr.

Stofna skal í Reykjavík skóla handa verslunarmannastjett ríkisins, er nefnist Verslunarskóli Íslands, og skal hann að öllu leyti kostaður af ríkisfje.

2. gr.

Inntökuskilyrði í skóla þennan eru hin sömu, sem heimtuð eru við gagnfræðapróf.

3. gr.

Námsgreinar skulu vera:

Íslenska.
Danska.
Þýska.
Enska.
Álagsreikningur.
Kontokurant.
Bókfærsla (einf. og tvöföld).
Verslunar- og víxilrjettur.
Verslunarlandafræði.
Verslunarsaga (sjerstakl. innlend).
Vöruþekking.
Þjóðmegunar- og viðskiftafræði.
Hraðritun.
Vjelritun.
Banka-, sima- og póstviðskifti.

Þjóðmegunar- og viðskiftafræði skal aðallega kend með fyrirlestrum, og skal bent á allar helstu viðskiftastefnur, sem uppi hafa verið hina síðustu áratugi, og afleiðingar hverrar stefnu, að svo miklu leyti sem þær eru þegar kunnar.

Við bókfærslukensluna skal lögð áhersla á fyrirkomulag ýmiskonar fjelaga, svo sem samvinnufjelaga, hlutafjelaga, útgerðarfjelaga, búnaðarreikninga og iðnaðarfyrirtækja, engu síður en reikningshald einkafyrirtækja.

Við tungumálakensluna skal einkum lögð áhersla á verslunarmál, og skulu stílar einkum gerðir um þau efni, er að verslun og viðskiftum lúta.

4. gr.

Fastakennarar skulu vera þrir, og er einn þeirra skólastjóri.

Annar hinna kennaranna skal vera sjerstaklega vel fær um að kenna hagfræði og viðskiftafræði, en hinn sjerstaklega bókfærslu.

Stundakennarar skulu teknir, eftir því sem nauðsyn skólans krefur.

Skólastjóri hefir að byrjunarlaunum 3500 kr., sem hækka á hverjum tveggja ára fresti um tvö hundruð krónur upp í 4500 kr.

Hinir kennararnir hafa hvor um sig 3000 kr. laun, sem hækka á sama hátt upp í 4000 kr.

5. gr.

Skólatíminn er 3 ár, og eigi skemri en 7 mánuðir á ári. Skólagjald er 10 kr. á mánuði fyrir hvern nemanda.

6. gr.

Ríkisstjórnin hlutast til um, að svo fljótt, sem því verður við komið, verði samdar og gefnar út kenslubækur við hæfi skólans, og sjer um, í samráði við skólastjóra, að kensluáhöld sje næg fyrir hendi, svo sem ritvjelar o. fl.

Hún semur og reglugerð fyrir skólann.

Greinargerð.

Um það munu trauðla skiftar skoðanir, að verslunarmannastjett landsins sje engu síður þörf mentunar en öðrum stjettum landsins, og það eigi síður almennrar mentunar en sjermentunar, sem þó er engu síður sjálfsögð þeirri stjett en öllum öðrum stjettum. Uppskafningsháttur sá, er á liðnum tímum hefir þótt brenna við þá stjett, er eigi hvað minst að kenna mentunarskorti þeirra tima verslunarmanna.

Sæmilegri mentun er vant að vera samfara kurteisi og mannúð, en hið gagnstæða mentunarleysinu, svo sem sjálfbirgingsskapur og hroki.

Nú má segja, að gerbreyting sje orðin á þessu. Er allur fjöldi íslenskra verslunarmanna kurteisir menn og liðlegir í framkomu, við hvern sem er að eiga, æðri eða lægri, enda hefir mentun þeirra aukist stórum hin síðari ár, þótt enn sje að ýmsu ábótavant og eigi svo fullkomið, sem með öðrum þjóðum tíðkast.

Verslunarmenn þurfa að umgangast menn af öllum stjettum, eigi að eins innlenda, heldur og útlenda, en »vits er þörf þeims víða ratar«.

Nú mun varla verða um það þrætt, að ríkinu beri að styðja að sjermentun þessarar stjettar, engu síður en annara, svo sem búfræðinga, sjófræðinga og kennara.

Nú hefir um nokkurt áraskeið verið haldinn verslunarskóli hjer í Reykjavík, og hefir hann hin síðari árin notið lítilfjörlegs styrks úr rikissjóði, en að öðru leyti verið kostaður af ýmsum fjelögum hjer í Reykjavík. Hefir fjárskortur einatt staðið honum fyrir þrifum. Einkum hefir hann skort áhöld, svo sem ritvjelar o. fl., eins og kenslubækur við hæfi skólans hafa engar verið til. Hefir því orðið að bjargast við bækur, sem samdar hafa verið með annað fyrir augum en þarfir þess skóla.

Hin síðustu ár hefir Samband samvinnufjelaganna haldið skóla hjer í Reykjavík, sjerstaklega handa þeim mönnum, er hafa hugsað sjer að fást við kaupfjelagsskap með samvinnustefnu, og hefir sá skóli einnig notið lítilfjörlegs styrks af ríkisfje.

Nú sækja báðir þessir skólar um styrk úr ríkissjóði.

Nefndinni (eða meiri hluta hennar) virðist, að ef haldið yrði á að styrkja þessar tvær stofnanir, mundi það leiða til þess, að kensla í þeim báðum hlyti að verða ófullkomin og ófullnægjandi kröfum tímans. Virðist henni því rjett að leggja til, að nú sje stofnaður sameiginlegur skóli fyrir alla þá, er verslun ætla að stunda, hversu sem fyrirkomulag verslana að öðru leyti er. Fær nefndin eigi sjeð, að nokkur námsgrein, sem nú er kend í báðum þessum skólum, sje eigi jafnnauðsynleg nemendum beggja skólanna, og ætlast beint til, að nemendur hins fyrirhugaða verslunarskóla verði jafnfærir, að loknu námi, til að veita hverskonar verslunarfyrirtæki forstöðu, hvort sem er einkaverslun, samvinnufjelagsverslun eða iðnaðarfyrirtæki.

Nefndin leggur til, að hinn nýi skóli sje að öllu leyti kostaður af ríkisfje, og er það einkum gert til þess, að eigi þurfi að óttast, að fjelög þau, er hingað til hafa haldið þessum skólum uppi, eigi nein ítök í nemendunum eða geti haft nein áhrif á skoðanir þeirra i verslunarefnum.

Nefndinni er það ljóst, að þeim mönnum, sem ætlað er að standa fyrir samvinnuverslunarfjelögum, er engu síður þörf góðrar mentunar en þeim, sem veita eiga einkaverslunum forstöðu; en að styðja tvo fullkomna verslunarskóla telur hún ekki ráðlegt, og síst af öllu vill hún, að þeir sjeu háðir ákveðnum skoðunum, hvor um sig, í viðskiftamálum.

Sú er skoðun nefndarinnar, að á engum sjerskólum eigi að kenna almennar námsgreinar, heldur að eins þær námsgreinar, sem sjermentunin útheimtir, og er því lagt til, að nemendur, sem á skólann koma, hafi sömu þekkingu og nú er heimtuð við gagnfræðapróf.

Eigi nemendur frá þessum skóla að jafnast að mentun til við þá stjettarbræður þeirra i útlöndum, sem best eru mentir, og það ætlast nefndin til, þá mun eigi veita af 21 mánaðar kenslu. Hins vegar virðist, að þegar litið er til undirbúningsins undir sjernámið, þá muni mega við það hlíta.

Nefndin er þeirrar skoðunar, að við alla sjerskóla eigi að vera eitthvert kenslugjald, og þykir eigi óaðgengilegt, þótt það sje ákveðið 10 kr. á mánuði eða 210 kr. fyrir allan skólatímann.

Nefndinni hefir þótt rjettara að ákveða heldur þriggja ára námsskeið i skólanum og að eins 7 mánuði á ári, heldur en t. d. 2 ár og mun lengri tíma hvort árið. Telur hún, að efnalitlum nemendum muni koma vel að hafa sumarið til að afla sjer fjár.

Frekari grein mun gerð fyrir frumvarpinu við framsöguna.